

Constantin RUSNAC,
dr., conf. univ.

PhD,
Associate Professor

Nicolai LEVANDOVSKI,
dr.

PhD

ABORDAREA COMPLEXĂ ȘI ANALIZA FACTORIALĂ CA METODE DE CERCETARE A INFRAȚIUNILOR

Articolul are drept obiect de studiu analiza factorială și abordarea complexă ca metode criminalistice de cercetare a infracțiunilor. Astfel, sunt examinate dezideratele conceptuale ale acestor metode și caracteristicile aplicării lor de către ofițerul de urmărire penală în activitatea judiciară. Autorii accentuează necesitatea îmbunătățirii și identificării metodelor noi de cercetare criminalistică a infracțiunilor.

Cuvinte-cheie: abordare complexă, analiză factorială, cercetare, criminalistică, proces penal, metodă de cunoaștere, cauză penală.

THE COMPLEX APPROACH AND FACTOR ANALYSIS AS CRIME RESEARCH METHODS

The article's object of study is factorial analysis and the complex approach as forensic methods of crime research. The conceptual desirability of these methods and the characteristics of the application by the criminal investigation officer in judicial activity are examined.

The author emphasizes the need to improve and identify new methods of forensic investigation of crimes.

Keywords: complex approach and factor analysis, method, forensic research, crime.

Introducere. Când vorbim despre procesul de cercetare a infracțiunilor trebuie să conștientizăm că sarcina intelectuală principală a criminalistici este crearea unui model al evenimentului infracțional, model bazat pe sistematizarea și analiza datelor obținute în urma studierii urmelor descoperite și identificării persoanelor implicate.

Fapta infracțională ca formațiune siste-

mică holistică continuă viața sa retrospectivă în urmele create pe anumite obiecte ale realității și apoi ca model informațional în materialele cauzei penale.

Cunoașterea optimă a crimei este asigurată de metodele criminalistice speciale, dezvoltate pe baza unei abordări sistematice de studiere a structurii faptei și a unei analize a sistemului său de elemente individuale (circumstanțe/îm-

prejurări). Din categoria acestor metode, adaptate pentru soluționarea sarcinilor criminalistice, fac parte abordarea complexă și analiza factorială criminalistică.

Scopul articolului constă în evidențierea dezideratelor metodei abordării complexe și analizei factoriale în cercetarea criminalistică a infracțiunilor, astfel încât aplicarea acestora, în cadrul procesului penal, să aibă ca finalitate aflarea adevărului.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopului propus, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, au fost folosite următoarele metode de cercetare: logică, sistematică și de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei.

Rezultate obținute și discuții. Atentatul infracțional are un sistem complicat care se află într-o interdependență obiectivă cu alte sisteme, cel mai des la fel de complicate, cum ar fi sistemul evenimentelor ce au precedat, favorizat și au urmat după săvârșirea infracțiunii. În cadrul acestor evenimente, ca și în cazul infracțiunii săvârșite, în mod obligatoriu se regăsesc elemente studierea cărora ajută la descoperirea și cercetarea infracțiunii. Metoda abordării complexe este utilizată în cazul în care pentru realizarea sarcinii nu este de ajuns să se cerceteze doar circumstanțele în care s-a săvârșit infracțiunea, ci și circumstanțele ce au precedat și au urmat după ce infracțiunea a fost săvârșită.

Cu alte cuvinte, orice sistem de activități, inclusiv atentatul infracțional, este precedat de acțiuni/inacțiuni, realizarea căruia oferă evenimente. La fel, există fapte care favorizează realizarea sistemului. Deci, cercetând fapta săvârșită, consecințele ei, circumstanțele auxiliare ce au influențat fapta, subiectul cercetării poate să planifice și să realizeze activitățile astfel încât să se obțină rezultatele planificate și consecințele preconizate, care se transformă în evenimente ulterioare, reieșite din cele din trecut.

Metoda abordării complexe trebuie folo-

sită nu numai pentru a cunoaște circumstanțele infracțiunii, dar și în cadrul urmăririi penale în vederea realizării scopurilor înaintate, la aprecierea situațiilor de urmărire penală, la planificarea și efectuarea activității de urmărire penală, la prognozarea, la dirijarea cu comportamentul făptuitorului, a părții vătămate și a altor participanți din cadrul procesului penal.

Metoda abordării complexe, practic, nu se utilizează de una singură [5]. Ea se folosește în combinație cu alte metode: a țintei programate, a modelării etc.

Metoda respectivă, în primul rând, se utilizează la căutarea făptuitorului și probarea vinovăției. Acest lucru este condiționat de faptul că trăsăturile personalității făptuitorului în mod firesc se regăsesc în fapta săvârșită. De aceea, știind cu ce unealtă a fost săvârșită infracțiunea, de regulă e posibil de aflat răspunsul la întrebarea – cine a săvârșit infracțiunea?

Această legitate determină tradițional strategia de descoperire a infracțiunii – direcția de căutare [3, p. 732] (de la fapta spre făptuitor). Fapta infracțională, în situația respectivă, este în același timp și obiect al cercetării, și sursă principală de informație privitor la persoana făptuitorului. În cadrul cercetării această direcție este cea mai importantă, dar nu este singura.

Făptuitorul săvârșește nu numai infracțiunea, dar și alte acțiuni: mănâncă, bea, face anumite lucrări, își satisface necesitățile fiziologice și alte acțiuni voluntare și involuntare. La fel se comportă și partea vătămată, martorii, alte persoane terțe, care, apropo, poate să nu conștientizeze niciodată că a avut tangență cu săvârșirea unei infracțiuni.

Astfel, circumstanțele infracțiunii permanente sunt însoțite de alte evenimente/fapte care se realizează în câmpul infracțional sau în afara lui. Studierea acestora permite, semnificativ, ridicarea eficacității strategiei alese în vederea cercetării cauzei.

Săvârșind infracțiunea, făptuitorul continuă să acționeze: să folosească rezultatul produs ca urmare a săvârșirii infracțiunii; încearcă să creeze impedimente urmăririi penale și să

întreprindă acțiuni ce ar împiedica această urmărire; se asigură să nu aibă contact cu partea vătămată sau cu familia, prietenii, cunoscuții acesteia; săvârșește alte infracțiuni etc. Se poate întâmpla ca această activitate să fie la fel de complicată ca infracțiunea săvârșită. Deci, activitatea realizată de făptuitor, după săvârșirea infracțiunii, poate fi atât infracțională cât și legală, dar în ambele situații se vor reflecta trăsături ale personalității făptuitorului, exact ca în infracțiunea săvârșită de el. Concluzionând asupra celor spuse anterior, putem menționa că făptuitorul poate fi stabilit nu numai prin cercetarea faptei infracționale, dar și a evenimentelor și faptelor ce au urmat.

Toate acțiunile făptuitorului, inclusiv cele îndreptate spre săvârșirea infracțiunii, sunt într-o relație strânsă cu evenimentele, faptele și circumstanțele ce au precedat infracțiunea (condițiile sociale ce au influențat formarea personalității, relațiile interpersonale, pregătirea pentru infracțiune). În ele, la fel, se reflectă trăsăturile personalității făptuitorului, iar cercetarea lor ajută la determinarea făptuitorului și descoperirea infracțiunii.

În cazul în care, în cadrul cercetării infracțiunii, se constată existența unor legături obiective între fapta infracțională săvârșită și făptuitor, strategia de descoperire a infracțiunii obține oportunități suplimentare [5]:

căutarea de la fapta infracțională spre faptele ce au precedat infracțiunea săvârșită și în continuare spre făptuitor,

căutarea de la fapta infracțională spre faptele ce au urmat după săvârșirea infracțiunii și de la ele spre făptuitor.

Astfel, organizând descoperirea și cercetarea infracțiunii, există posibilitatea de a merge spre făptuitor pe mai multe căi.

În acest caz se supun unei cercetări complexe mai multe lucruri care sunt interdependente, dar care se află în diferite perioade de timp și spații și care se deosebesc după natura și caracterul său: fapta ce a existat la momentul săvârșirii infracțiunii, fapta ce a precedat infracțiunea cercetată, faptele ce au urmat du-

pă săvârșirea infracțiunii cercetate. În această ordine de idei necesită de menționat opinia autorilor C. Aionițoaie, V. Bercheșan ș.a.: „Natura infracțiunii comise determină activitățile ce trebuie întreprinse pentru administrarea probatoriilor” [1, p. 14].

Luând în calcul legitățile criminalistice expuse mai sus și strategiile de căutare bazate pe acestea, vom concluziona că metoda abordării complexe este o metodă de organizare a cercetării și de obținere a noi cunoștințe, necesare soluționării sarcinilor procesului penal, pe calea studierii complexului de obiecte interdependente: fapta săvârșită, fapta ce a precedat săvârșirea infracțiunii, fapte ce au urmat după săvârșirea infracțiunii și fapte ce însoțesc săvârșirea infracțiunii.

Faptele infracționale în cadrul unei abordări complexe, la fel, constituie obiect al cercetării. Dar spre deosebire de strategiile tradiționale, ele sunt investigate nu numai pentru acumularea informației despre făptuitor, ci și pentru a obține cunoștințe despre faptele ce au avut loc până și după săvârșirea infracțiunii. Investigarea faptelor ce reprezintă obiecte individuale de cercetare oferă posibilitatea de a identifica persoana făptuitorului, în situațiile cele mai dificile.

O altă trăsătură specifică metodei respective este că faptele cu caracter criminal, săvârșite până la și după săvârșirea infracțiunii, la etapa inițială de cercetare, nu sunt cunoscute. De aceea pentru a putea utiliza în activitatea de organizare a cercetării legitățile indicate anterior, inițial trebuie să se descopere aceste obiecte: fapte ce au precedat infracțiunea și fapte care au urmat după săvârșirea infracțiunii. Făptuitorul poate săvârși o multitudine de astfel de fapte, însă cercetării vor fi supuse numai acelea ce au o încărcătură informațională privitor la făptuitor [5].

În faptele descoperite se cercetează și se stabilesc relațiile lor privitor la infracțiunea săvârșită, dar rezultatele obținute sunt folosite la elaborarea și verificarea versiunilor criminalistice, referitoare la făptuitor. Realizarea aces-

tui proces presupune efectuarea unei munci dificile, realizarea unui număr mare de operațiuni logice. De aceea în paralel trebuie folosită metoda abordării complexe, a modelării, precum și alte metode.

Operațiunile de bază ale acestor metode sunt: descoperirea faptelor ce au existat înainte de săvârșirea infracțiunii și care au urmat după; studierea faptelor indicate și înaintarea versiunilor cu privire la făptuitor; verificarea persoanei bănuite în săvârșirea infracțiunii și descoperirea făptuitorului.

Algoritmul metodei complexe poate fi prezentat astfel [5]:

1. Analiza materialelor inițiale existente pe dosar, determinarea și studierea faptelor concrete ce au un caracter criminal săvârșite până la și după săvârșirea infracțiunii. Organizarea descoperirii lor. În funcție de situația creată folosirea programele tipice de cercetare a faptelor:

- identificarea făptuitorului în sectorul unde s-a săvârșit infracțiunea,
- elementele structurale ale infracțiunii,
- folosirea de către făptuitor a rezultatelor infracționale,
- încercările făptuitorului de a se eschiva de la răspundere,
- circumstanțele în care s-a săvârșit infracțiunea,
- alte infracțiuni săvârșite de făptuitor sau de complicii acestuia.

2. Studierea faptele descoperite, folosirea rezultatelor obținute pentru înaintarea versiunilor privitor la persoana făptuitorului.

3. Organizarea verificării versiunilor, stabilirea făptuitorului.

În programele tipice desfășurate, faptele criminalistice cu caracter criminal săvârșite până la și după săvârșirea infracțiunii trebuie să fie completate, incluzând organic într-un sistem unic de elemente structurale ale infracțiunii sursele de informație cu privire la aceste fapte, acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigație ce permit descoperirea și cercetarea acestora, precum și folosirea da-

telor obținute, luând în calcul materialele existente în dosar și particularitățile infracțiunii săvârșite.

Este necesar de menționat că cercetarea faptelor cu caracter criminal comise până la și după săvârșirea infracțiunii permit nu numai stabilirea făptuitorului, dar ajută și la verificarea versiunilor cu privire la făptuitor, stabilirea formei de vinovăție și a motivului infracțiunii, soluționarea problemelor ce se referă la existența sau lipsa faptei infracționale, determinarea caracterului și gradului de pericol social și de răspundere penală.

Există încă un aspect în ceea ce privește folosirea metodei abordării complexe, bazat pe aceleași legități. Cum a fost specificat anterior, orice faptă este precedată și însoțită de alte fapte ce într-o oarecare măsură determină caracterul celei săvârșite, care la rândul său determină caracterul faptelor ulterioare (săvârșite după infracțiune). Orice obiect material a existat în trecut într-o anumită stare și va exista într-o anumită stare în viitor, aceasta determinând caracterul faptelor, care au existat în trecut sau care au survenit drept consecința. Orice activitate fizică a fost sau va fi precedată de o activitate psihică, care o și determină. De aceea activitatea fizică, în mare parte, determină caracterul faptelor. Toate faptele se săvârșesc în anumite limite de spațiu și timp, reflectându-se în realitatea obiectivă [3, p. 729] sub formă de fapte-consecințe. Procesele enumerate fac parte din elementele de bază ale oricărei fapte, studiate în cadrul cercetării.

Metoda abordării complexe permite ca orice element structurat [8, p. 212] al faptei cercetate să fie privit ca obiect principal al cercetării, indiferent de starea acestuia – cum a fost anterior, la momentul cercetării faptei și după cercetarea faptei. Legitățile care guvernează procesul de modificare a acestuia și de corelație cu alte fapte ce îl însoțesc, rămân aceleași ca și în cazul metodei de bază. Corelația cu faptele ce îl însoțesc trebuie percepută ca o legătură interdependentă cu celelalte elemente structurale ale faptei cercetate.

Cercetând, în așa mod, fiecare element individual, este posibil de determinat:

- corelația și interacțiunea sa cu alte elemente și legități, inclusiv atitudinea unui element cunoscut față de fapta cercetată,
- calitățile pe care trebuie să le dețină elementul pentru a interacționa cu alte elemente structurale,
- faptele (evenimentele) care au precedat apariția și includerea sa în sistemul faptei cercetate;
- faptele (evenimentele) ce au urmat după cercetarea faptei.

Toate acestea privesc în ansamblu permit de a cerceta obiectiv, complet și sub toate aspectele, în dinamică și static, atât fiecare element cât și întregul sistem al faptei, de a determina dacă elementul analizat face parte din sistemul cercetat sau este parte componentă a unui altui sistem, care încă nu a fost cercetat.

Metoda analizei factoriale

Analiza factorială, de regulă, se folosește în scopul studierii circumstanțelor infracțiunii săvârșite, descoperirii urmelor infracțiunii în situații complicate în cazul în care datele existente pe dosar nu permit înaintarea versiunilor cu privire la cea mai importantă circumstanță a infracțiunii, precum și în scopul aflării modalității de săvârșire a infracțiunii [6].

Această metodă, de asemenea, poate fi utilizată pentru stabilirea altor circumstanțe ale infracțiunii. În primul rând, pentru clasificarea întrebărilor: de ce fapta a fost comisă anume așa? Prin ce modalități este posibil de comis infracțiunea? De ce a fost aleasă această modalitate de săvârșire a infracțiunii? De ce s-au creat aceste urme? etc.

Analiza factorială poate fi folosită și la studierea situațiilor de urmărire penală, și la organizarea activității probatorii de cercetare. În aceste cazuri metoda este eficientă, deoarece cu ajutorul ei sunt analizate nu numai circumstanțele ce au existat în trecut, activitatea interioară, ci și cea ulterioară (de exemplu, ce factori necesită a fi luați în calcul sau creați ca să fie realizate sarcinile înaintate). Esența me-

todei constă în alegerea „instrumentului” de activitate în funcție de factorii existenți și care pot influența această activitate [3, p. 718].

Comportamentul făptuitorului, ca și al oricărei alte persoane, alegerea modului de activitate și a metodei de săvârșire a infracțiunii este condiționată de un complex de factori subiectivi și obiectivi. Aplicând metoda analizei factoriale la studierea metodei de săvârșire a infracțiunii putem menționa că: existența, în realitate, a anumitor condiții (factori) permit făptuitorului să folosească metoda potrivită sau condiționează folosirea ei. Altfel spus, lipsa acestor condiții (factori) exclude folosirea metodei, iar prezența lor dictează folosirea metodei.

Legitatea indicată permite de a concluziona asupra elementelor faptei infracționale, inclusiv asupra metodei de săvârșire a acesteia, bazându-se nu numai pe informația oferită de urmele infracțiunii, ci și pe analiza factorilor care determină comportamentul făptuitorului.

Reieșind din cele relatate putem afirma că metoda criminalistică de analiză factorială înseamnă cunoașterea elementelor structurale ale infracțiunii prin studierea factorilor ce le condiționează existența.

Obiectul analizei factoriale îl reprezintă circumstanțele ce influențează comportamentul făptuitorului, în special alegerea locului, timpului, mijlocului, metodei de săvârșire a infracțiunii, a obiectului infracțiunii etc.

Un rol important în acest plan îl are studierea circumstanțelor ce au însoțit momentul săvârșirii infracțiunii. Scopul studierii este constatarea existenței sau lipsei condițiilor (factorilor) obiective, ce determină comportamentul făptuitorului, în special alegerea metodei de săvârșire a infracțiunii.

În cazul în care lipsesc aceste condiții este posibil de a formula concluzii fiabile (sigure) privitor la faptul că suspectul nu a aplicat metoda respectivă de săvârșire a infracțiunii, deoarece el obiectiv nu putea să o facă.

Existența factorilor obiectivi oferă posibilitatea de a formula concluzii fiabile privitor la faptul că suspectul a putut să aplice metoda

respectivă de săvârșire a infracțiunii.

În esență, analiza factorială este o metoda de excludere. Ea permite de a formula concluzii privitor la imposibilitatea folosirii de către suspect a unei sau altei metode de săvârșire a infracțiunii. Ceea ce semnifică că prin aplicarea metodei respective se evită realizarea unor activități inutile, dar totodată se asigură apropierea momentului de formulare a concluziilor privitor la metoda de săvârșire a infracțiunii.

Aprecierile obținute prin intermediul metodei analizei factoriale, cu privire la posibilitățile reale de folosire a unei anumite metode de săvârșire a infracțiunii, reprezintă niște versiuni care determină direcțiile ulterioare de cercetare. Concluziile ce țin de metoda de săvârșire a infracțiunii pot fi formulate numai după ce versiunile vor fi verificate în baza de date factice, ce indică la faptul că făptuitorul a folosit anume această metodă.

Astfel, procesul de cercetare prin intermediul metodei de analiză factorială se finalizează cu descoperirea semnelor metodei de săvârșire a infracțiunii, semne suficiente pentru formularea unor concluzii fiabile că făptuitorul a săvârșit infracțiunea prin metoda respectivă și nu prin alta.

Identificarea semnelor caracteristice unei anumite metode de săvârșire a infracțiunii favorizează organizarea cercetării.

Constatarea metodei de săvârșire a infracțiunii prin intermediul metodei analizei factoriale parcurge următoarele etape [6]:

1. Studiarea și analiza circumstanțelor infracțiunii.

2. Formularea concluziei cu privire la posibilitatea reală a utilizării de către suspecti a unei anumite metode de săvârșire a infracțiunii.

3. Verificarea aprecierilor prin intermediul activităților practice – căutarea unor anumite semne specifice unor metode concrete de săvârșire a infracțiunii.

4. Concluzii cu privire la metoda de săvârșire a infracțiunii utilizată de către făptuitor.

Aplicarea metodei analizei factoriale ajută la organizarea identificării metodei de

săvârșire a infracțiunii, în special oferă posibilitatea: de a concretiza cercetările; de a trece de la căutarea metodei de săvârșire a infracțiunii la verificarea unei metode concrete; de a trece de la căutarea oricăror semne ale metodei de săvârșire a infracțiunii la căutarea unor semne specifice unor metode concrete de săvârșire a infracțiunii; de a utiliza integral materialele existente în cauza penală; de a face ca cercetarea infracțiunii să aibă o finalitate mai mare, ceea ce va permite formularea și înaintarea sarcinilor concrete față de persoanele ce efectuează măsuri speciale de investigație, expertize, inclusiv la identificarea martorilor și stabilirea problemelor care urmează a fi soluționate în cadru audierii acestora; de a folosi mai efectiv specialiștii și experții din domeniu; îl eliberează pe ofițerul de urmărire penală și pe alți angajați ai MAI de realizarea unor activități care nu sunt necesare; de optimizare a procesului de descoperire a metodei de săvârșire a infracțiunii și simplifică descoperirea, în situații dificile, a metodei de săvârșire a infracțiunii.

Prin metoda de săvârșire a infracțiunii [6] se înțelege un sistem de activități, condiționat de factorii subiectivi și obiectivi, privind crearea condițiilor pentru săvârșirea infracțiunii, care asigură săvârșirea infracțiunii și tăinuirea urmelor infracțiunii. Metoda de săvârșire a infracțiunii ocupă un loc central în cadrul sistemului de activități infracționale și este în strânsă legătură cu alte elemente ale acestuia. Deținând date cu privire la metoda folosită de făptuitor la săvârșirea infracțiunii, e posibil de realizat aprecieri privitor la obiectul infracțiunii, participanții, locul și alte semne ale infracțiunii. Iar ca rezultat al aplicării acestora e posibil de descoperit și curmat la timp posibilitatea făptuitorului de a folosi rezultatele infracțiunii și de a le tăinui; astfel, instituțiile abilitate vor putea lua decizii corecte cu privire la începerea urmăririi penale și la identificarea mecanismului de verificare a versiunilor etc.

Acțiunea făptuitorului, ce se reflectă în realitate, influențează metoda de săvârșire a infracțiunii. De aceea, știind metoda prin care

a fost săvârșită infracțiunea e posibil de a determina caracterul, tipul și amplasamentul urmelor în câmpul infracțional, calitățile specifice personalității făptuitorului și persoanei vătămate. Cunoașterea acestor date permite eficientizarea procesului de căutare a făptuitorului, a probelor, organizarea și planificarea calitativă a activității de cercetare a cauzei.

Stabilirea metodei prin care a fost săvârșită infracțiunea de asemenea simplifică descoperirea și înlăturarea circumstanțelor ce au favorizat săvârșirea infracțiunii, ajută la determinarea corectă a nivelului de pericolozitate și responsabilitate a făptuitorului în raport cu cele săvârșite.

Cu cât ofițerul de urmărire penală deține mai multe informații cu privire la metodele folosite de făptuitor la săvârșirea infracțiunii, cu atât este mai efektivă metoda analizei factoriale.

Lipsa, imperfecțiunea și incapacitatea de a sintetiza aceste informații împiedică punerea în acțiune a metodei analizei factoriale.

Elementul principal al analizei factoriale criminalistice o reprezintă circumstanțele infracțiunii. Acestea, în mare parte, condiționează metoda de săvârșire a infracțiunii.

Prin circumstanțele infracțiunii se înțelege un complex de condiții obiective și subiective (sociale, economice, psihologice etc.) în care a acționat făptuitorul și care influențează alegerea metodei de pregătire, săvârșire și de tănuire a urmelor infracțiunii, condiții care se modifică în urma săvârșirii infracțiunii.

Nu toate condițiile ce fac parte din circumstanțele infracțiunii influențează identic metoda de săvârșire a infracțiunii. Totul depinde de condițiile în care s-a săvârșit o infracțiune concretă, studierea cărora ne permite să adoptăm versiuni cu privire la metodele ce au putut fi folosite de făptuitor în vederea săvârșirii infracțiunii. Verificarea acestor versiuni determină stabilirea metodei de săvârșire a infracțiunii.

Orice metodă de săvârșire a infracțiunii se structurează în fapte mai mici, ce constituie elemente ale acesteia. În cazul în care folosim

metoda analizei factoriale, aceasta este recomandată de a se începe cu unele elemente ale metodei de săvârșire a infracțiunii. Iar dacă nu cunoaștem metoda de săvârșire este rațional de aplicat metoda analizei factoriale pentru a identifica posibilitatea folosirii mai multor sau a unei metode concrete.

Orice activitate întreprinsă de făptuitor în vederea săvârșirii infracțiunii este condiționată de factori obiectivi: caracteristica timpului (plouă, ninge, secetă etc.), locul (câmp, pădure, încăpere etc.), alte elemente din mediul infracțional ce oferă posibilitatea de a săvârși fapta infracțională; calitățile pe care le deține obiectul la care se atentează (calități care oferă posibilitatea ca în privința lui să se săvârșească aceste acțiuni); trăsăturile (calitățile) personalității făptuitorului, care permit săvârșirea acestei fapte.

Făptuitorul poate săvârși infracțiunea numai în cazul în care, în realitate, există condiții subiective și obiective, ce asigură săvârșirea acesteia. Dacă lipsește măcar o calitate a elementelor indicate, aceasta înseamnă că făptuitorul obiectiv nu a putut săvârși infracțiunea prin acțiunea respectivă.

Pentru a determina o acțiune concretă se întocmește o formulă analitică separată, care cuprinde: acțiunea cercetată, trăsăturile cunoscute ale elementelor/condițiilor indicate mai sus, ce oferă posibilitatea realizării acțiunii. Ulterior prin intermediul simbolurilor „+” „-” „?” se specifică existența acestei calități, lipsa sau existența insuficientă a informației pentru a face aprecieri fiabile cu privire la lipsa sau existența acestei condiții.

Iar pentru analiza acțiunii este necesar de realizat următoarele [6]:

- Determinarea faptei, care teoretic putea fi săvârșită de făptuitor.
- Determinarea calităților elementelor anterior menționate, care oferă posibilitatea de a realiza acțiunea respectivă.
- Reexaminarea materialelor inițiale conform elementelor formulei. Este necesar de a determina dacă sunt cunoscute calitățile

elementelor sus-menționate, dacă există ele în realitate și de a marca rezultatele cercetării cu simbolurile „+” „-” „?”.

– Formularea concluziilor folosind rezultatele analizei.

În cazul în care toate calitățile sunt marcate cu simbolul „+”, aceasta înseamnă că, în realitate, au existat toate condițiile ca acțiunea respectivă să fie realizată, iar ca urmare versiunea bazată pe acțiunea respectivă necesită a fi verificată. Dacă cel puțin un element este marcat cu simbolul „-”, înseamnă că, în realitatea obiectivă, făptuitorul nu a avut posibilitatea să realizeze acțiunea respectivă. Iar dacă, ca urmare a analizei efectuate, cel puțin un element este marcat cu „?”, aceasta înseamnă că informația existentă este insuficientă și există necesitatea de acumulare a mai multor date. În cazul dat este necesar: de acumulat date ce lipsesc conform elementelor formulei, date marcate cu simbolul „?”; de apreciat informația obținută și de reexaminat în vederea formulării concluziilor privitor la posibilitatea/imposibilitatea folosirii de către suspect a metodei cercetate de săvârșire a infracțiunii, în situația creată; de a lua decizii cu privire la căutarea ulterioară (decizie care depinde de rezultatele analizei realizate).

Aplicând formula respectivă, se analizează posibilitatea săvârșirii infracțiunii printr-o metodă anumită sau printr-un grup de metode. Această metodă doar ne apropie de scopul urmărit.

Concluziile formulate cu privire la metoda de săvârșire a infracțiunii sau la acțiunile realizate necesită a fi verificate. În acest scop este necesar de a stabili dacă există acele consecințe faptice, ce rămân la locul faptei ca rezultat al folosirii unei anumite metode de săvârșire a infracțiunii sau ca rezultat al unor anumite acțiuni.

Aceste consecințe sunt reale și concrete, iar descoperirea lor permite de a formula concluzii fiabile cu referire la faptul dacă suspectul a săvârșit infracțiunea printr-o metodă concretă sau a realizat alt gen de acțiuni.

După ce au fost formulate concluzii fiabile cu privire la posibila metodă de săvârșire

a infracțiunii, este necesar de a folosi cunoștințele obținute și de a determina corect consecințele faptice și mijloacele de descoperire a acestora.

În vederea realizării acestui obiectiv se folosesc alte metode, în special metoda modelării.

Căutarea se va realiza după următoarea schemă [6]:

1. Determinarea acțiunilor ce trebuie să fie realizate de către făptuitor, dacă el a folosit metoda respectivă. La necesitate poate fi implicat un specialist care va crea un model imaginar al metodei cercetate.

2. Formularea concluziilor cu privire la acele schimbări existente, în realitate, care trebuiau sau puteau să se creeze, dacă făptuitorul ar fi realizat acțiunile ce fac parte din metoda de săvârșire a infracțiunii. La necesitate, va fi implicat un specialist și aplicat modelul metodei de săvârșire a infracțiunii cercetate.

3. Determinarea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație care necesită a fi efectuate pentru a verifica existența/lipsa, în realitate, a datelor căutate. La necesitate, pot fi folosite recomandările criminalistice în privința sistemelor tipice particulare de căutare.

4. Organizarea efectuării acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație programate.

5. Aprecierea rezultatelor și formularea concluziilor cu privire la folosirea de către suspect a metodei respective de săvârșire a infracțiunii.

Ținând cont de cele relatate mai sus, aplicarea metodei de analiză factorială la identificarea metodei de săvârșire a infracțiunii impune efectuarea unor operațiuni logice și activități practice complicate. De aceea, în paralel este necesar să se aplice metoda țintei programate, în special programele tipice.

Aceste programe trebuie să aibă drept sarcină descoperirea condițiilor ce determină comportamentul făptuitorului. Programele realizate mai trebuie să conțină lista acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de

investigație, ce permit acumularea informației necesare în vederea realizării aprecierilor cu privire la metodele de săvârșire a infracțiunii și la cele de analiză a datelor acumulate.

Concluzii. Cercetarea infracțiunilor, ca și alte activități complexe, are propriile mijloace, modalități, metode de obținere a rezultatului dorit.

Potențialul tactic al ofițerului de urmărire penală determină evitarea greșelilor, sporirea calității cercetării, minimalizează numărul

infracțiunilor nedescoperite și asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Prin urmare, cunoașterea și aplicarea de către ofițerul de urmărire penală a metodelor criminalistice de cercetare a infracțiunilor, cum ar fi abordarea complexă și analiza factorială, va permite dezvoltarea științifică a unor metode eficiente de cercetare a infracțiunilor, iar implementarea lor va economisi timp, efort, mijloace și fonduri.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

1. Aionîtoaie C., Bercheșan V. *Tratat de metodică criminalistică*. Vol. I. Craiova: Carpați, 1994.
2. Gheorghiuța M. Noțiunea, obiectul și sarcinile metodicii criminalistice. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/89-95_6.pdf (accesat: 25.09.2022).
3. Gheorghiuța M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: S.n., 2017.
4. Лозовский Д. К вопросу о комплексном подходе к расследованию преступлений. *În: Общество и Право*, 2014, № 4 (50).
5. Метод комплексного подхода. Disponibil: https://bstudy.net/834529/pravo/metod_kompleksnogo_podhoda (accesat: 25.01.2023).
6. Метод факторного анализа. Disponibil: https://bstudy.net/834530/pravo/metod_faktornogo_analiza (accesat: 25.11.2023).
7. Пристансков В. Генрих Арсеньевич Густов. <https://www.procuror.spb.ru/k1030.html> 13.02.2023.
8. Селиванов Н. А. Современная криминалистика: система понятий. – М., 1982.
9. Яблоков Н. Криминалистика. Изд.: Норма. Москва, 2001.

DESPRE AUTORI

Constantin RUSNAC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Procedură penală,
criminalistică și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: navrucnd1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711*

Nicolai LEVANDOVSKI,

*doctor în drept,
Catedra „Drept public”,
Universitatea de Stat din Comrat,
e-mail: levandovskii@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0003-2926-0204*